

ZIMMERMANN, Marie-Claire / CHARLON, Anne (ed.) (2003): *Actes del Dotzè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes. Universitat de París IV-Sorbonne, 4-10 de setembre de 2000*. 3 vol. Barcelona: Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes / Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 466 p., 312 p. i 496 p. (Biblioteca Abat Oliba, 247, 249 i 254).

El dotzè col·loqui que l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, celebrat a la Universitat de París IV —la Sorbona— l'any 2000, va comptar amb una nombrosa participació, tal com evidencia el fet que hagi calgut distribuir les seves actes en tres extensos volums, dedicats als diferents temes que l'AILLC havia proposat de tractar en aquesta ocasió, on es recullen setanta-dos treballs entre ponències i comunicacions: el primer, dedicat a la literatura catalana del segle xx, el segon, a les relacions francocatalanes, i el tercer, a la llengua catalana entre el segle xvi i el segle xix.

En el primer, que conté el pròleg de les curadores de les actes, Marie-Claire Zimmermann i Anne Charlton, i els discursos de Joan Veny, aleshores president de l'AILLC, en la sessió inaugural del col·loqui i en l'acte de cloenda, s'hi apleguen vint-i-nou contribucions. Marie-Claire Zimmermann hi tracta de les formes d'escriptura en l'obra de Pere Gimferrer a partir de tres eixos de reflexió: el de la relació entre l'enunciador i els interlocutors ficticis en la seva obra en català, el de la doble construcció poètica del jo i el de la identificació de la poètica global de l'autor a través dels metallenguatges en la seva poesia i en els seus *Diataris*. Joaquim Molas s'ocupa de la recepció de Baudelaire en terres catalanes, des de la primera menció (1884) fins a les darreres publicacions anteriors al franquisme (1938). Denise Boyer estudia la poesia catalana de l'època franquista: el metallenguatge del subjecte poètic en l'obra de Carner, Riba, Palau Fabre, Bartra, Espriu, Garcés, Pere Quart, Foix, Sarsanedas, Teixidor, Vinyoli, Martí i Pol, Amorós, Ferrater i Vallverdú. L'enyorat Arthur Terry ens hi ha deixat una darrera lliçó, un magnífic comentari del darrer llibre de Salvador Espriu: *Les roques i el mar, el blau*. A partir d'un epistolari inèdit, Glòria Casals mostra les *Notes autobiogràfiques*, de Joan Maragall, com un esbós del propi mite de l'autor. Ekaterina E. Gúixina ressegueix la influència de l'existencialisme francès a Catalunya en el *Diari d'un estudiant*, de Gaziell. Antoni Maestre Brotons analitza la visió de l'exòtic de Josep Maria de Sagarra en *La ruta blava*. Begonya Martínez Morey extreu les idees literàries de Josep Pla exposades en els seus articles periodístics publicats a «El Día» (1921-1924). Antoni Rovira i Virgili com a crític teatral és l'objecte d'estudi de Magí Sunyer Molné. Joan Armangué explica el procés de creació de *Per la Maynada* (1907), d'Apelles Mestres, a partir del seu recull *Cansóns* (1900). Joan Alegret torna als tanka amb una lectura personal dels que va escriure Màrius Torres. Una altra aportació sobre la poesia catalana de l'època franquista és la presentació dels «Quaderns de Poesia» (Vilafranca del Penedès, 1950-1952), de Daniel Casals i Martorell i Mar Massanell i Messalles. L'obra de Vicent Andrés Estellés compta amb dos treballs: l'anàlisi del seu compromís ètic i estètic a *Mural del País Valencià*, de Manel Pitarch Font i Manel Garcia Grau, i una lectura intertextual de *Donzell amarg*, de Mariola Aparicio. Josep Ll. Roig Sala ressegueix la narrativitat en la lírica catalana de la segona meitat del segle xx. Rosa Comes Casas estudia els referents simbòlics en l'obra de Jaume Vidal Alcover a partir de la figura del fill pròdig. Dos altres treballs tracten també de la recepció: Carles Bastons s'ocupa de la d'Unamuno a Catalunya (1896-1936) i Francesc Foguet i Boreu de la de Leonid Andreiev en l'esce-

na catalana (1924-1936). Quatre treballs se centren en l'obra de tres autores desaparegudes prematurament: Helena Alvarado i Esteve ressegueix el camí poètic de Maria Mercè Marçal des dels inicis fins a la troballa d'una genealogia femenina conscientment triada que l'ha singularitzada en el conjunt de la poesia catalana contemporània, Roser Guasch Bea estudia el pretext poètic del cor en la poesia de Maria Àngels Anglada, Maria Mercè Miró s'ocupa de l'obra narrativa d'Anglada i Maria Sibera i Conca dels usos dels paratextos en *El cant de la joventut* de Montserrat Roig. Encara sobre narradores contemporànies, Carles Cortés Orts analitza temàtica i personatges en l'obra d'Isabel-Clara Simó per tal de destriar els elements constitutius del seu estil narratiu i Barbara Łuczak l'espai urbà barceloní en *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda. Adolf Piquer se centra en els personatges i estereotipus de la narrativa de Pere Calders. Vicent Alonso crida l'atenció sobre l'aprofitament de la forma politextual de publicació en *Uf, va dir ell*, de Quim Monzó. L'obra de Llorenç Villalonga va comptar també amb dues aportacions: Joaquim Espinós esbossa les línies bàsiques de la relació entre el pensament nietzscheà i l'escriptor mallorquí i Raül David Martínez Gili tracta de la discursivització del desig en les seves primeres obres. Aquest primer volum es clou amb el treball de Mathilde Bensoussan, que ens endinsa en tres territoris literaris: la *Sinera* de Salvador Espriu, l'*Andratx* de Baltasar Porcel i la *Mequinensa* de Jesús Moncada.

El segon volum, el més breu, conté divuit textos bàsicament dedicats a les relacions francocatalanes. S'inicia amb el d'Eliseu Trenc Ballester, que reflexiona sobre la imatge de la ciutat de París a partir d'escrits més o menys autobiogràfics d'artistes i literats modernistes catalans. Tres dels treballs s'ocupen de la literatura medieval; dos se centren en Francesc Eiximenis: el de David J. Viera i Jordi Piqué, que analitzen *exempla* i anècdotes d'aquest autor en què parla de reis francesos, i el de Sergi Gascon Uris edita i comenta dues cartes autògrafes del franciscà i les relaciona amb la *Crònica de Aragó* (València 1524) i, en el tercer, Anna Isabel Peirats estableix les analogies entre *Le livre des lamentations de Matheolus*, de Jean de Lefèvre, i l'*Spill*, de Jaume Roig. Enric Prat i Pep Vila presenten la peça dramàtica rossellonesa anònima *Sant Joan dins lo desert* (finals segle XVIII/començaments segle XIX). Laia Climent analitza la visió de la maternitat en *Llengua abolida* de Maria-Mercè Marçal i *Et l'une ne bouge pas sans l'autre* de Luce Irigaray. M. Dolors Madrenas Tinoco i Joan M. Ribera i Llopis estudien la influència de Jules Renard en l'obra de Carles Sindreu. Sílvia Coll-Vinent mostra la influència de la «Nouvelle Revue Française» sobre la intel·lectualitat catalana de l'època prenent com a exemple la recepció a Catalunya de l'obra de George Meredith. L'obra de Joan Fuster va comptar també amb dues aportacions: la d'Isidre Crespo i Redondo, que remarca la influència francesa en els seus aforismes, i la de Manel Garcia Grau, que tracta de la presència de Rabelais, Montaigne, Voltaire i Camus en els seus assaigs. Joan Borja i Sanz reflexiona sobre el paper de París en la vida i l'obra de Josep Pla. Jordi Albertí i Oriol analitza el procés de «defenestració» (1919-1921) d'Eugeni d'Ors. Anna M. Velaz Sicart dona a conèixer la vinculació noucentista de *Dans les ruïnes d'Ampurias* d'Andrée Bruguère de Gorgot. A. Bover i Font presenta l'escriptor romàntic nord-català Pere Talrich, emigrat a París i autor dels *Recorts del Rosselló*. Enric Balaguer fa paleses les concomitàncies entre les obres poètiques de Pierre Albert-Birot i Joan Salvat-Papasseit. Antoni-Lluc Ferrer s'aproxima a la formació literària de Bartomeu Rosselló-Pòrcel a partir de la seva biblioteca personal. I el volum s'acaba amb dos treballs relatius a Albert Camus: Antoni Prats destaca els paral·lelismes entre Salvador Espriu i Camus, i Xavier Vall tracta de la temptació religiosa a *L'étranger* i en la literatura catalana de postguerra (Pedrolo, Garrabou, Espinós i Sagarra).

El darrer volum, el més extens, conté vint-i-cinc treballs de temàtica lingüística. Brauli Montoya hi descriu una varietat siscentista de la llengua catalana: l'oriolà. Immaculada Fàbregas i Alegret estudia el pretèrit perfet perifràstic en les gramàtiques del segle XIX. Josep Andrés i Torres, Patrícia Suárez i Montagut i Honorat Trencó i Balloter tracten dels composts llatins i catalans de *pondre* i *posar*. Maria Rosa Fort i Cañellas analitza el català dels documents notarials del segle XVI al Baix Aragó. Michel Camprubi s'ocupa de l'expressió d'un termini de temps: «D'aquí a...», «Dentro de...», «Dans...»/vs./«al cap de...», «al cabo de...», «au bout de...». Jordi Ginebra i Pere Navarro revisen el tractament de les unitats fraseològiques en diccionaris catalans dels segles XVI, XVII i XVIII. Francesc

Xavier Llorca i Ibi tracta del llenguatge mariner català del segle XVIII en el *Diccionario* d'Antoni Sánchez Reguart. Joan Miralles i Montserrat dona una mostra de textos i registres lingüístics a Mallorca en els segles XVI i XVII, procedent de l'*Antologia de textos de les Illes Balears* (literaris i no literaris) que està elaborant. Pere Navarro i Jordi Ginebra estudien la llengua d'*El Nou Testament de Nostre Señor Jesús Christ traduït del grek en llengua menorquina*, basant-se en l'evangeli de sant Mateu. Vicent de Melchor i Daniel Casals i Martorell presenten el projecte d'edició de l'*Essai de dictionnaire historique de la langue catalane* o *Inventari Alart* (InvAlart). Emili Casanova analitza les etimologies que el DECat de Joan Coromines atorga a alguns vocables documentats a partir del segle XVII. Gala Denissenko estudia el català com a llengua del carnaval setcentista barceloní en el *Poema anafòric* de Francesc Tegell. Antoni M. Badia i Margarit analitza la relació entre ideologia i llengua en Cristòfor Despuig. Maria Àngels Diéguez Seguí tracta de cinc aspectes de sintaxi en el *Llibre de Job* de Jeroni Conques. Dolors Font i Rotchés, Biel Jové i Avellà i Catalina Martínez i Taberner destaquen la importància dels llibres de família com a font lingüística i històrica. Javier Giralt Latorre estudia la toponímia d'Albelda (la Llitera) en la documentació notarial del segle XVI. Joan-Antoni Mesquida i Cantallops analitza el manual de correspondència de principis del segle XVI: *Art y stil para scriure a totes persones de qualsevol estat que sien. E diverses maneres de comptes abreviats molt necessaris per a totes persones*, de Thomàs de Perpenyà. Sebastià Bonet estudia el tractament de les combinacions de pronoms febles en la *Gramàtica catalana* de Joan Petit i Aguilar. Abelard Saragossà mostra la concepció gramatical general que es desprèn de la *Gramàtica de la llengua mallorquina* (1835) de Joan Josep Amengual. Aina Torrent-Lenzen determina el valor normatiu i historicolingüístic dels primers tractats gramaticals (1891 i 1898) de Pompeu Fabra a través de l'anàlisi de les formulacions metadiscursives. L'origen i el desenvolupament de la dialectologia catalana durant el segle XIX compta amb dues aportacions: la de Francesc Bernat i Baltrons, que estudia la tasca de Manuel Milà i Fontanals, i la de Maria Pilar Perea, que estudia els diferents treballs realitzats durant aquest període. Joaquim Martí Mestre exposa les idees lingüístiques de Josep d'Orga i Pinyana (1800-1881), extretes de la *Fraseologia per facilitar llegir i scriurer lo llemostí* i altres escrits. Rolf Kailuweit mostra els canvis en les varietats i en les actituds lingüístiques produïts durant el segle XIX. Carles Duarte i Montserrat reflexiona sobre alguns problemes de la traducció poètica entre llengües tan properes com el català i el francès.

Tres volums, doncs, que ens presenten una panoràmica extensa, variada (períodes, gèneres, àrees geogràfiques, etc.) i amb noves aportacions sobre els tres temes a tractar en aquest dotze col·loqui de l'AILLC. Un bon reflex del conjunt del treball exposat a París i que ja forma part de la bibliografia indispensable per a molts dels camps de recerca en els diversos àmbits de la catalanística. I una nova fita en aquest camí —sortosament ja llarg i fecund— recorregut per l'associació.